

Milliste tähelepanekute korral võiks kontrollida lapse kuulmist?

- laps ei reageeri helile
- reaktsioonid on ebastabiilsed (kord on, kord ei ole)
- laps ei suuda leida heli asukohta
- laps ei hakka lalisema
- lapse kõne ei arene õigeaegselt
- laps ei saa talle räägitud eakohasest jutust õigesti aru
- laps omandab sõnavara väga aeglaselt
- laps käitub põhjuseeta sõnakuulmatult, jonnakalt
- lapsel on kõrvalesta või välise kuulmekäigu väärareng

Kuhu pöörduda?

Kuulmiskeskusesse.

Kuidas kuulmist uuritakse?

Kuulmisuuringul saadakse audiogramm, mis näitab kuulmislanguse suurust, st kui vali (detsibellides- dB) peab olema heli, et laps seda kuuleks. Helide kuuldavust uuritakse erinevatel sagedustel (Hz).

Normaalkuulmine asub vahemikus 0- 20 dB.

Kuulmislanguse astmed (EU):

Kerge	–kuulmislävi	20–40 dB
Keskmine	–kuulmislävi	40–70 dB
Raske	–kuulmislävi	70–95 dB
Väga raske	–kuulmislävi	üle 95 dB

Kui vali on heli?

Kõnehäälid on kuuldavad vahemikus 250–3000 Hz ja 30–50 dB.

Näiteid helide tugevustest:

- lehtede kahin ~15 dB
- sosinkõne ~20 dB
- tavaline kõne ~30–50 dB
- koera haukumine ~80 dB
- raskeveoki mürin ~95 dB
- rockmuusika kontsert ~115 dB

Kui helile kaasneb vibratsioon (raskeveokite liikumine tänaval, trummisoolo saalis, koputamine põrandale, uksega paugutamine), tajub inimene sageli hoopis seda. Kuulmislangusega lapsed petavad vanemad sageli sellega ära, et reageerivad hoopis vibratsioonile, mitte helile.

Millised on põhilised kuulmisabivahendid?

- individuaalsed kuuldeaparaadid
- sisekõrvaimplantaat
- FM süsteem lisa-kuulmisabivahendina

Kuidas tegelda kuulmislangusega väikelapsega kodus?

- Harjutage oma last kuulmisabivahenditega esimesest päevast alates.
- Kui kuulete mingit heli, pöörake sellele tähelepanu, osutage oma kõrvale ja öelge lapsele, et te kuulete. Oodake ka lapse reaktsiooni.
- Tutvustage ümbritsevaid helisid lapsele esimestest päevadest alates, näidates helitekitajat ja kommenteerides kõnega.
- Kui istute kõrvuti, olge lapse paremini kuulva kõrva pool.
- Kõnelge lapse lähedal, parim kaugus lapse kõrvast on 20–30 cm.
- Kasutage kõnes korrektseid sõnu ja lihtlauseid, ärge nunnutage ega kasutage lastekeelt, ärge korrake lapse eksimusi.
- Andke lapsele piisavalt aega vastamiseks pärast teiepoolset ütlust.
- Innustage last vastama, rõõmustades ülevoolavalt iga lapsepoolse vastushäälitsuse üle.
- Ärge pöörake algetapil lapse sõnade hääliduse korrektsusele tähelepanu.
- Lapsepoolsete eksimuste korral võite tema ütluse ümber sõnastada, kommenteerida, kuid mitte parandada.

Missugustel tingimustel areneb lapse kõne kiiremini?

- kuulmislanguse varane avastamine;
- regulaarselt kontrollitud kuulmisabivahendite igapäevane kasutamine lapse varasest east alates;
- sihipärane kodune lapse kõne arendamine alates kuulmislanguse avastamisest logopeedi juhendamisel;
- kakskeelsetes perekondades on kasutusel lapsega suhtlemisel ainult üks keel;
- lapsega kõneldakse kogu ärkveloleku aja igapäevatoimingute ühise sooritamise käigus (poes, süüa tehes, pestes, mängides, riietudes, õues, külas käies jne);
- olulist õpetatavat sõnavara korratakse väga palju kordi, aga erinevates ja lihtsates, lapsele eakohastes lausetüüpides;
- õpetatavat sõnavara kasutatakse erinevates situatsioonides, et omandatavad mõisted saaksid üldistatud;
- koos mängitakse erinevaid eakohaseid arendavaid mängu, saates tegevust eakohase vestlusega;
- koos vaadatakse raamatuid, jutustatakse, kommenteeritakse ja vesteldakse;
- laps õpetatakse varases eas lugema, sest lugemisoskus loob aluse lapse sõnavara laienemiseks ja grammatika omandamiseks.

Kuidas kõnelda kuulmislangusega inimesega?

- Rääkige normaalse hääletugevusega ja selgelt, ärge tõstke häält.
- Valgus peaks langema teie näole, suu ei ole varjatud, te ei pööra selga.
- Kõneldes liigutage aktiivselt suud.
- Kõnelge rahulikus tempos, mitte kiirustades, kuid mitte ka ebaloomulikult venitatult.
- Rääkige ilmeka ja emotsionaalse hääletooniga.
- Kõnelge selgete, lihtsate, õige konstruktsiooniga lausetega.
- Rõhutage lauses olulist sõna.
- Hoidke head pilkkontakti.
- Kõnelge oma partneri paremini kuulva kõrva poolt.
- Olge partneri lähedal.
- Grupis vesteldes jälgige, et kõneldakse kordamööda, mitte läbisegi.
- Vestluspaigas ei peaks olema kaja (ei sobi suured tühjad ruumid).
- Vestluspaigas ei peaks olema müra (teler, muusika, ühistransport jne).
- Kõneldes ärge hüpelge teemalt teemale. Lõpetage üks teema ja avage uus sissejuhatus.
- Toetage kehakeele ja miimikaga oma juttu.
- Siduge kõneldav ümbritseva situatsiooniga või kasutage võimalikult palju näitlikustamist.
- Partner peaks kasutama kuuldeabivahendeid, võimalusel ka FM-süsteemi.
- Esitage oluline informatsioon (kuupäev, kellaeg jms) ka kirjalikult.

Eestikeelset kirjandust kuumislangusest ja väikelapse kõne arendamisest:

- **Appi - mu klassis on kuulmislangusega õpilanel!** <http://www.hev.edu.ee/?id=160>
- **Meie kurdid lapsed.** Käsiraamat ja film DVD-l. Eesti Implantaadilaste Selts, 2009
- Reilson, M., Paabo, R. **Kuulmislangusega laps tavakoolis.** Metoodiline juhend tavakooli õpetajatele. Tartu 2007.
- Bollag, F. **Tüdruk, kes väljus vaikusest.** Tammerraamat 2007
- **Kuulmislangus.** Eripedagoogika, Eesti Eripedagoogide Liidu artiklikogumik. Märts 2005
- **Lasteai lapse kõne- ja häälidusraskused, kõnetakistused ja alakõne.** Artiklikogumik. Kirjastus Ilo, Tallinn 2008
- Hallap, M., Plado, K. **Lapse kõne arendamine.** Praktilisi soovitusi kõnelise suhtluse kujundamisel. TÜ Kirjastus, 2008
- Lage, M., Karu-Espenberg, K. **Õpime lugema.** Pere ja kodu, 2006
- Lukanenok, K., Mägi, E. **Päev-päevalt targemaks.** Kuidas arendada last igapäevastes tegevustes. Ajakirjade Kirjastus, 2005
- **Lapsevanematele erivajadustega lastest.** Artiklikogumik. Atlex, Tartu 2005